

”Pappa skapade Sörliden för framtiden”

På 1980-talet lät Lena Ramels pappa bygga en Hälsingegård i miniformat. Tre gedigna arkitekttridade hus som nu är sommarviste för hans barn, barnbarn och barnbarnsbarn – modernt men i samklang med platsens historia.

AV ANNE RALF HÄLLBUS FOTO LINDA ROMPPALA

Hälsingland är ett av Sveriges mest hästtäta landskap. Grannen Katarinas fyra nordsvenska hästar tittar förbi hos Lena och maken Gunnar ibland. Rabatterna lyser som mest intensivt under juli. Pioner, aklejor och prästkragar prunkar vid husväggen.

**Lena Ramel
& Gunnar Hagelin**

Ålder: Lena är 74 år och Gunnar är 77 år.

Yrke: Lena är mentor och konstnär,
Gunnar är civilingenjör.

Familj: Vuxna barn och barnbarn.

Bor: I Stockholm och i den lilla byn Flästa i
Hälsingland.

Just nu: Anlägger en gång av fina stenar
mellanorstugan och snickarboden.

Spelmansstugan, nu ateljé, flödar
av ljus och känslan av rymd förstärks av
den fria rumshöjden. Takstolarna
är målade med linoljefärg i en blandning
av zinkvitt och caput mortuum.

PAPPA SKAPADE SÖRLIDEN FÖR FRAMTIDEN

MER ÄN NÅGOT ANNAT LANDSKAP är Hälsingland förknippat med sina gårdar. Stora och praktfulla, med utsökta snickerier och målningar, blickar de ut över böljande åkrar och ängar, skogar, sjöar och älven Ljusnan som rinner genom dalgångarna på sin väg mot Bottenhavet.

Hos **Lena Ramel** och **Gunnar Hagelin** finns allt man tänker sig hos en Hälsingegård – hantverket, färgerna, utsikten – fast i litet format. Alldeles i utkanten av byn Flästa, mellan Arbrå och Växbo, ligger Sörliden – tre timrade hus runt ett gårdstun med syrenhäck, äppelträd och rabatter där gammaldags torpväxter som akleja, kejsarkrona och riddarsporrar växer så det knakar.

Ett norrländskt paradiset, precis lagom stort för att kunna njuta av utan dåligt samvete över allt som inte hinns med.

– Jag ska villigt erkänna att jag inte har några gröna fingrar. Och är man inte intresserad av trädgårdsskötsel så ska man göra det lätt för sig, konstaterar Lena medan hon dukar till lunch kring trädgårdsmöbeln under den stora björken i övre hörnet av trädgården.

Pajen med tomater och getost från gårdar i trakten bärs ut från köket i det hus som kallas storstugan. Här finns också två sovrum och ett vardagsrum. Badrum och fler sovrum hittar man i gäststugan och i det tredje huset, spelmansstugan, ligger Lenas ateljé. Bakom storstugan ligger snickarboden där Gunnar, som är gammal seglare, tillbringar mycket tid med att bygga modellbåtar.

Precis som trädgården präglas husen av en sparsmakad enkelhet, alls inte att förväxla med snabba standardlösningar. Allt är byggt på plats, i gedigna material och med stor hantverksskicklighet – från fönstren med ramar i kärnfura som målats med linoljefärg till skurgolvets breda plank och innertakets lockpanel. Det är svårt att tänka sig att det är byggt på 1980-talet, då få ännu upptäckt alternativen till moderna material och byggmetoder.

– Min pappa, som skapade det här, hade en stark känsla för traditionella färger och material och visste hur hus ska byggas för att hålla i många generationer, berättar Lena.

Historien om Sörliden börjar egentligen långt före 1989, då den lilla gården stod klar. Lena har rötter i Hälsingland ända sedan 1500-talet på sin pappas sida, även om hon själv är uppvuxen på familjens släktgård i Västergötland. Men hennes pappa längtade alltid tillbaka till trakterna kring Arbrå där han vuxit upp, och när Lena var i tjugårsåldern köpte han Pehrsses, en Hälsingegård med renoveringsbehov. Dåvarande länsantikvarien anlätades som expert och bit för bit rustades gården till sin forna glans.

– Genom pappa fick jag se och lära hur man återskapar i stället för att riva ut och bygga nytt, långt innan byggnadsvård blivit ett allmänt känt begrepp. Han lät bevara gamla munblåsta fönsterglas och skrapade fram originalfärger från husets byggnadstid.

När Lenas pappa blev änklings insåg han att han inte skulle orka underhålla den stora gården själv så han fattade det tunga beslutet att sälja Pehrsses. I stället hyrde han hus i trakten på somrarna. Men saknaden efter något eget var stor och till slut bestämde han →

I blandningen av gammalt och nytt passar Alvar
Aaltos bänk i ljus björk väl in i hallen.

Riddarsporre
i praktfull blom.

Färger och penslar i ateljén, där Lena tillbringar
många timmar vid staffliet.

Storstugans brokvist i traditionell Hälsingestil välkomnar besökare med sin solsymbol
– en typisk utsmykningsdetalj på de hälsingska förstukvistarna.

Näverburkar snidade av Vallstaslöjdaren Nils Blixt. Nedan några vältummade färgtuber i ateljén.

På golvet bredvid målarbordet och staffliet står en av Lenas större målningar, Eden.

PAPPA SKAPADE SÖRLIDEN FÖR FRAMTIDEN

sig för att bygga nytt enligt traktens gamla traditioner, men i hanterlig storlek och med de bekvämligheter som behövs den dag orken börjar tryta.

– Pappa letade efter en lämplig tomt och hittade till slut den här. Han fick köpa till ett bra pris av en lantbrukare som nu är vår granne, berättar Lena.

Lenas framlidne man **Sten Ramel** var arkitekt och fick i uppdrag att rita de tre husen, som faktiskt gått som vandringsutställning som exempel på nybyggen anpassade till sin kultur-miljö. Själv stod Lena för färgsättningen. I alla rum går samma nyanser igen: grå toner med umbra målade med linoljefärg som hon blandat själv. Iorstugan finns en specialbeställd tapet med diskret stänkmålning, i övrigt är färgskalan ljust neutral.

– Det är bakgrundsfärger som tål tavlor och möbler, säger Lena, som är lika bestämd kring färger och inredning som hennes pappa var när det gällde traditionella byggnadssätt.

– När pappa gick bort 2003 ärvde jag Sörliden. Då var det fullt av saker, pappa tyckte om att omge sig med mycket prylar och det fanns en del att rensa bort och göra sig av med.

Kvar blev det som både var användbart, hållbart och vackert – och som passar i just den här miljön. Det sista är viktigt, för som Lena säger: När man hittat ett ställe som man älskar ska man inte ställa dit sådant som blivit över i stan.

– Fritiden är så viktig. Det är då man ska njuta och komma till ro. Det gör man inte om ögat störs av femtioelva onödiga prylar. Jag säger som formgivaren **Ingegerd Råman**: ”Att få det enkelt är inte alltid så enkelt.” Hellre väntar jag tills jag har råd att köpa något som är riktigt vackert och hantverksmässigt utfört, än skaffar något bara för att det är billigt.

Många av tavlorna på väggarna bär Lenas signatur. Hon har målat och ställt ut regelbundet sedan 1980-talet, vid sidan av sitt yrkesliv som svensklärare och sedermera som mentor åt prinsessan Madeleine och prins Carl Philip. I dag har hon tid att låta timmarna gå i ateljén, där ljust faller precis rätt på väggarnas ljust grå pärlspont.

– Just nu håller jag också på att färgsätta en kyrkbåt som ska frakta brudpar och bröllops-gäster på Ljusnan, säger hon.

Att ständigt hitta nya projekt och utmaningar måste vara ett släktdrag. Lenas pappa var sextio när han bestämde sig för att lära sig spela fiol och närmare åttio när han lät bygga Sörliden och inreda ett av husen – det som nu är ateljé – till spelmansstuga där han och traktens musiker kunde samlas och spela.

– Själv började jag spela fiol när jag fyllde femtio. Då hade jag aldrig spelat innan, men pappa sa att han skulle ge mig en fiol om jag började och på den vägen är det. Nu spelar hela familjen och jag är med i Bollnäsbygdens spelmanslag.

Att själv vara med och skapa det som är vackert, att vara nyfiken och vilja lära nytt, är ett bra sätt att hålla sig ung. Särskilt om man får göra det i en miljö som här på Sörliden.

– Pappa fick fjorton fina år här innan han gick bort, 94 år gammal. Att skapa det här stället förlängde nog hans liv. Jag tycker om att tänka på det, att det aldrig är något som är för sent här i livet. ●

I snickarboden tillverkar Gunnar fullt sjödugliga miniatyrbåtar.

Ovanför bockbordet från 1700-talet hänger ett kollage av gamla handdukar i linne . Bordet fungerar som praktisk avställningsplats mellan kök och vardagsrum och tingen på bordet växlar från årstid till årstid.

Lenas & Gunnars Hälsinglandstips:

Världsarvsgårdarna. Sju Hälsingegårdar står på Unescos världsarvslista och flera av dem är öppna för allmänheten. Gästgivars i Vallsta är den gård som ligger närmast Sörliden. Den är känd för sina fantastiska målningar av Jonas Wallström (1798–1862) och som säte för Arbrå hembygdsförening.

Hårga Antik utanför Kilafors. Det finns gott om antikvitetsaffärer och bra loppisar i Hälsingland. Detta är en av Lenas och Gunnars favoriter, med högklassiga antikviteter till bra priser.

Växbo. Tio minuters bilfärd från Sörliden ligger byn Växbo, där man både finner en bra krog med övernattings-möjligheter och Växbo Lins stora butik, där man med lite tur hittar fina linneprodukter till fyndpris.

Orbaden. Spahotell med fina sviter, sjöläge och nära till Äsberget där man kan bo i nyligen uppförda loffhus med vidunderlig utsikt över Ljusnans dalgång.

Gröntjärns naturreservat. Ett par mil norr om Ljusdal ligger en fjärr känd för sitt klart turkosgröna vatten vars nivå naturligt varierar över 13 meter.

Vardagsrummet hålls samman i spelet mellan grå och gråblå färgtoner. Stolarna runt det blåmålade slagbordet har sitt ursprung i grannbyn Rengsjö och är tillverkade av en snickare i bygden.